

febrer 2017
9 €

86

AURIGA

REVISTA DE DIVULGACIÓ I DEBAT DEL MÓN CLÀSSIC

- 
- **FREDERIC-PAU VERRIÉ**
 - **JOSEP PUIG I CADAFAALCH**
 - **RECREACIONS HISTÒRIQUES**
 - **TRESORS BIBLIOGRÀFICS**
 - **LA LECTURA DELS CLÀSSICS**
 - **EL TEATRE GREC DE BARCELONA**

4. Calendari 2017 de recreacions històriques de món antic
5. Canvis a les Proves d'Accés a la Universitat (PAU)
6. Josep Puig i Cadafalch (1867-1956)
Francesc Xavier Hernández Cardona
10. Tresors bibliogràfics
Francesca Mestre
14. Els nostres alumnes i la lectura dels clàssics
Margalida Capellà Soler
17. Descobertes nombroses estructures de la Baetulo romana
Museu de Badalona
18. Història del Teatre Grec de Barcelona
Núria Pastor
21. L'activitat arqueològica d'un erudit: Frederic-Pau Verrié
Xavier Dupré Raventós (†)
24. In ricordo dell'amico Pau Verrié
Francisca Pallarés Salvador (alias Iulia Augusta)
25. Frederic-Pau Verrié, respecte i admiració
Elvira Mata i Enrich
28. Records de Pau Verrié
Isabel Rodà
30. Frederic-Pau Verrié, per tornar-nos el nom de cada cosa
Pere Izquierdo i Montserrat Tudela
33. BIBLIOTECA:
Llums i ombres de *The Last Pagans of Rome*, d'Alan Cameron
Romà Patricio
La butlla d'or. De Roma a Tàrraco (Projecte de micromecenatge)
35. LÈXICON
Epònims
Lina Vilamitjana i Pujol
36. XXV PREMIS AURIGA

El dia 11 de febrer moria Frederic-Pau Verrié, arqueòleg, historiador de l'art, bibliotecari i editor de la revista *Ariel* (1946-1951). La primera vegada que vaig llegir el seu nom quan estudiava no el vaig relacionar amb l'arqueologia, sinó amb aquesta revista cultural publicada en català en els anys forts de la dictadura franquista. Fundada, entre altres, per Josep Palau i Fabre, Miquel Tarradell, Joan Triadú i Font, Rosa Leveroni, Joan Perucho, va agafar un dels relleus del lideratge cultural català en els temps en què la nostra cultura era perseguida, esclafada i prohibida en tots els àmbits. És una mostra més d'una generació sense la qual la nostra cultura hagués caigut en un forat negre de l'espai sideral. Podeu recuperar tots els números d'*Ariel* a l'Arxiu de Revistes Antiques que té la Biblioteca Nacional de Catalunya, que recull les publicacions periòdiques en català que ja no s'editen, a través de les quals també podeu refer la nostra història cultural. De fet, puc dir que, com a membre de l'equip d'una publicació periòdica en català, m'omple d'orgull el record d'una generació tan compromesa sense la qual ni l'AURIGA ni tantes altres publicacions i esdeveniments culturals existirien.

En aquest número trobareu l'homenatge que col·laboradors d'AURIGA han volgut fer al company, mestre, amic i referent que ha estat Verrié. Hem reproduït un article de Xavier Dupré, que enguany farà 10 anys del seu traspàs.

Enguany, a més, s'acompleix el 150è aniversari del naixement de Josep Puig i Cadafalch i el seu centenari com a president de la Mancomunitat de Catalunya. Hem recuperat la seva semblança publicada a la *Nissaga catalana del món clàssic* per rememorar l'efemèride.

Finalment volem anunciar-vos que el XIII Fòrum Auriga el celebrarem a Reus els dies 11 i 12 de novembre.

Montserrat Tudela i Penya

AURIGA

Rda. Universitat, 7, 3r, 4a. 08007 Barcelona
Telèfon: 93 412 32 94. Fax: 93 412 68 71
E-Mail: auriga@ccc.cat
www.auriga.cat

Dipòsit Legal : B-12032-91
ISSN Auriga paper: 1131-50087
ISSN Auriga digital: 2014-7856

Correcció: Lúdia Fernández
Disseny, assessor informàtic i webmaster:
Miquel Fernández i Barta

AURIGA és membre de l'Associació de Publicacions Periòdiques en Català (APPEC).

La revista AURIGA no comparteix necessàriament les opinions dels autors dels articles.

Aquesta publicació es pot reproduir, citant-ne, però, la procedència.

Editor:

Directora:

Consell de Redacció:

Consell Assessor:

Xavier Tudela i Penya
Montserrat Tudela i Penya
Ma. Jesús Espuña i Ferrer
Pere Izquierdo i Tugás
Francesca Mestre i Roca
Joan Pedrola i Santamarta
Xavier Yáñez i Such
Norbert Bilbeny i García
Joan Busqueta i Riu
Sebastià Giral i Soler
Bàrbara Matas i Bellés
Carles Miralles i Solà (†)
Mercè Otero i Vidal
Isabel Rodà de Llanza
Joan Sanmartí
Eulàlia Vintrot i Castells

Fotografia de portada:

Frederic-Pau Verrié el dia 13 de maig de 2009 a la Reial Acadèmia Catalana de les Belles Arts de Sant Jordi

RECORDS DE PAU VERRIÉ

Isabel Rodà

A l'esquela publicada el 12 de febrer, Frederic-Pau Verrié es presentava com a arxiver, arqueòleg, museòleg, professor d'art, editor, escriptor, activista cultural i polític. Coneixent-lo, la seva mà plana sobre aquesta redacció i el reconeixem en tots aquests perfils.

La seva carrera d'humanista practicant es va compaginar amb la d'activista i, a vegades, es va veure durament colpida quan la van aturar per les seves conviccions ideològiques i polítiques. Català fins a la medul·la, explicava com sorprenia els militars del bàndol franquista quan li demanaven: “¿Y usted siempre habla catalán?”, i ell responia que sí. Insistia el militar: “¿Y con la familia, los amigos?”; sí, tornava a contestar. El militar no es donava per vençut: “¿Y con la novia?”; també, deia en Pau, perquè era catalana. Desesperat, el militar l'interpel·lava: “Pero entonces ¿siempre, siempre? ¿Y no se cansan ustedes de hablar siempre en catalán?”

Verrié va afegir el nom de Pau a l'originari de Frederic i entre els amics era només Pau. El vaig conèixer un llunyà any de 1967 al Museu d'Història de la Ciutat (ara Museu d'Història de Barcelona). Jo cursava aleshores el tercer curs d'Història Antiga a la Universitat de Barcelona i hi vaig entrar per a col·laborar en una exposició que organitzava el Museu amb motiu de la celebració a Barcelona del Congreso Hispano-Luso-Americano-Filipino de Municipios. Va ser per a mi una experiència enlluernadora: aprendre'n al costat de Frederic Udina, Anna M^a Adroer, Margarita Tintó i, és clar, Pau Verrié, que aleshores tenia 47 anys.

La seva personalitat era fascinant, brillant, desbordava de coneixements, sempre exposats amb una conversa fluida i enriquidora que ens retenia sense que ens adonéssim del temps. En aquell moment potser la seva faceta menys desenvolupada era la d'arqueòleg, ja que la seva línia investigadora s'havia adreçat més a la història de l'art, col·laborant sovint amb el seu cunyat, Joan Ainaud de Lasarte. Amb un entusiasme juvenívol s'hi va posar i per això va aprofitar, com molts de nosaltres, la mà estesa del professor Nino Lamboglia i de la Paquita Pallarès, que ens obrien les portes del Istituto Internazionale di Studi Liguri, un capítol de la vida de Pau Verrié que recull la mateixa Francisca Pallarès (la nostra Paquita). Es va despertar el seu amor per Itàlia, al qual va ser sempre fidel.

En Pau tractava sempre amb simpatia i deferència aquelles dues becàries que fèiem els nostres primers passos en el món professional: Victòria Mora, que malauradament ens acaba de deixar, i jo mateixa. Quan se n'anava de viatge o a algun congrés ens enviava una postal, i recordo especialment aquella que vam rebre des del peristil del palau de Diocleciana a Split, on celebrava content el seu primer mig segle de vida. Això em fa sentir amb més tristesa encara que s'hagi quedat a molt poc temps de poder celebrar el seu segon mig segle.

Van venir els darrers anys del franquisme i de la transició i va prendre força la seva vocació política. Va ser un dels membres fundadors del PSC, en el qual milità mentre va ser un autèntic partit català d'esquerres i que va deixar quan el PSC es va convertir en una sucursal del PSOE, com continua sent a hores d'ara.

En aquella època va fer la seva principal descoberta arqueològica, el baptisteri dels primers temps del cristianisme sota la catedral de Barcelona, en el qual vaig poder participar, igual que un jove obrer amb uns grans dots naturals per a la història que va seguir demostrant també al llarg dels anys, Gregorio Aranda.

Pau Verrié tenia un accentuat sentit de la perfecció i confiança en la seva memòria; per això dubtava molt en el moment d'escriure i no pas, en canvi, en el d'exposar les seves interpretacions i conclusions en conferències, taules rodones o converses amb els professionals. Aquest va ser de manera permanent un dels seus actius més grans, sempre brillant i amb el seu aspecte jove! I ho va ser fins als darrers mesos, ja que ningú per la seva aparença hauria dit que tenia 96 anys.

Era un gran conversador, amb un amplí ventall de temes; les paraules li fluïen àgils i ben tramades: encisava. A més, era la memòria viva del segle XX, i tant parlava de quan va conèixer a n'en Macià com la seva relació amb Puig i Cadafalch... i això ho va poder fer fins al final, ja que el seu cap era privilegiat; hem perdut, per tant, el darrer testimoni que ens podia explicar la història del segle passat en primera persona i en directe.

Escriure, però, li costava molt més... Quan li demanaven que per què no feia un article acadèmic o un llibre de síntesi, responia que potser el secret de la joventut era no escriure massa... Volia tenir sempre un text net davant dels seus ulls per esmenar, afegir, eliminar... i, és clar, en aquella època no hi havia processadors de text... Segurament per això no va fer mai la seva tesi... i ara sí que l'hagués escrit perquè hauria pogut disposar d'un text impecable per introduir-hi totes les modificacions; encara que també hauria pogut passar allò que popularment es diu sobre els estalvis que es poden menjar les estovalles.

Als seus 90 anys, però, ens va fer a tots un llegat inesperat: va escriure la seva primera novel·la, l'edició de la qual va ser precisament el regal familiar d'aniversari. Una entretinguda novel·la d'intriga al voltant d'un quadre d'un dels pintors que l'apassionaven i que admirava, Giorgione, que precisament no va ser un autor prolífic i de qui es coneixen poques obres. Tinc el privilegi que me'n dediqué un i, d'acord amb el seu tarannà, va corregir curosament a mà aquelles errades tipogràfiques que s'escapen en qualsevol llibre. En Pau explicava l'anècdota d'un autor molt meticulós que repassava i corregia una vegada rere l'altra les proves d'impremta

del seu llibre fins que, satisfet, va dir a l'editorial que hi fes constar (en castellà perquè eren els temps): "Este libro no contiene erratas". I va sortir publicat: "Este libro no contiene ratas". Sempre se n'escapen però l'objectiu hauria de ser que els ratolins fossin pocs i petits.

Ara, Pau, siguis on siguis, mira, amb el teu afany perfeccionista, de posar alguns granets de sorra per corregir i esmenar les moltes errades que estem veient que s'estan fent amb el nostre país, que, una vegada més, necessita el teu ajut. Encara que no constava a la teva esquela, vas fer també incursions en el camp de l'epigrafia i per això et desitjo: S.T.T.L.



El baptisteri paleocristià de la catedral de Barcelona

